

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Kiinasta ostettavista julkisista hankinnoista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Ville Tavion /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 704/2020 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä edistääkseen kotimaisten työntekijöiden työllistämistä julkisia hankintoja tehtäessä sekä

aikooko hallitus huomioida Kiinan ilmastopäästöt ja ihmisoikeustilanteen, kun julkisista hankinnoista päätetään?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 2 §:n mukaan hankintalain tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä sekä edistää yritysten ja muiden yhteisöjen tasapuolisia mahdollisuuksia osallistua julkisten hankintojen tarjouskilpailuihin ja tätä kautta hankintojen toteuttamiseen. Niin ikään hankintayksiköiden tulisi pyrkiä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen.

Hallitus pyrkii erilaisin elinkeinopolitiikan keinoin vaikuttamaan siihen, että Suomi on yrityksille kilpailukykyinen paikka ja toimintaympäristö. Julkiset hankinnat voidaan nähdä yhtenä elinkeinopolitiikan välineenä ja työkaluna esimerkiksi kilpailupolitiikan, koulutuspolitiikan, innovaatiopolitiikan sekä yritystukien kanssa taloudellisten, sosiaalisten tai ekologisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Valtiovarainministeriö asetti 5.9.2019 yhteistyössä Kuntaliiton kanssa Vaikuttavat julkiset hankinnat -toimenpideohjelman (Hankinta-Suomi) kansallisen julkisten hankintojen strategian laatimiseksi, julkisten hankintojen toimijoiden yhteistyön lisäämiseksi ja hankintojen vaikuttavuuden kehittämiseksi. Toimenpideohjelmassa laadittu Suomen ensimmäinen kansallinen julkisten hankintojen strategia toteuttaa pääministeri Marinin hallitusohjelman julkisiin hankintoihin liittyviä tavoitteita. Kansallinen hankintastrategia tarjoaa julkisia hankintoja toteuttaville tahoille, kuten valtiolle, kunnille ja seurakunnille, konkreettisia työkaluja hankintojen tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategian liitteenä on mittaristo, jonka avulla strategian vaikutusta ja aikaansaatuja tuloksia voidaan seurata sekä ohjata tulevia toimia ja resursseja.

Strategian yhtenä painopistealueena on sosiaalisesti vastuulliset hankinnat. Tämä tarkoittaa, että julkisyhteisöt ottavat huomioon hankintansa myös ympäröivään yhteiskuntaan. Hankintayksiköt

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 704/2020 vp

voivat huomioida sosiaaliset näkökohdat laajasti hankintaehdoissa ja näin osaltaan edistää ihmisoikeuksien, työelämän perusoikeuksien kunnioittamista sekä toteuttaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteita.

Yksi esimerkki sosiaalisten näkökohtien huomioimisessa on työllistäminen. Työ- ja elinkeinoministeriössä käynnistyi elokuussa 2020 hankinnoilla työllistymisen vauhditusohjelma. Ohjelma tähtää siihen, että julkisilla hankinnoilla tuettaisiin entistä paremmin työmarkkinoilla muita heikommassa asemassa olevien, esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien tai osatyökykyisten työhön pääsemistä.

Hankintalain 71 § :n mukaan hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia hankinnan kohteelle. Kyse on hankintayksikön laajasta hankintavallasta itse päättää, mitä hankinnan kohteen ominaisuuksia se kulloinkin hankinnassa painottaa. Hankintayksikön on kuitenkin näitä vaatimuksia ja ominaisuuksia asettaessaan huomioitava julkisia hankintoja koskevat periaatteet tarjoajien syrjimättömyydestä ja tasapuolisesta kohtelusta sekä tarjouskilpailun avoimuudesta. Vaatimusten tulee liittyä hankinnan kohteeseen sekä olla sisällytettyjä julkaistuihin hankinta-asiakirjoihin. Hankintayksiköt voivat huomioida ympäristönäkökohtana esimerkiksi tavarankuljetuskustannukset ja näin osaltaan edistää ilmasto- ja kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista.

Suomalainen julkisia hankintoja koskeva sääntely perustuu eurooppalaisiin hankintadirektiiveihin. Eurooppalaisessa sääntelyssä lähtökohtana on eurooppalaiset sisämarkkinat ja tavaroiden ja palvelujen liikkuvuuden periaatteet. Euroopan komissio julkaisi heinäkuussa 2019 tiedonannon (Kolmansien maiden tarjoajien ja tavaroiden osallistumista EU:n julkisten hankintojen markkinoille koskevat ohjeet), jossa annetaan hankintayksiköille ohjeistusta kolmansista maista tulevien tarjoajien kohtelusta EU:n hankintamarkkinoilla. Tiedonannossa muistutetaan hankintayksiköitä hankintadirektiivien mahdollistamista hankintayksiköille suunnatusta välineistä toteuttaa laadukkaita hankintoja, jotta EU-tarjoajilla ja ulkomaisilla tarjoajilla olisi yhteneväiset pelisäännöt tarjouskilpailussa.

Työ- ja elinkeinoministeriö rahoittaa sekä hankintayksiköille että tarjoajille suunnattua neuvontaa julkisiin hankintoihin liittyen. Neuvonnan tavoitteena on auttaa julkisiin hankintoihin liittyvän tiedon saannissa sekä edistää julkisiin hankintoihin liittyvää strategista ajattelua ja markkinoiden toimivuutta. Neuvontaa ja ohjeistusta annetaan myös hankinnan kohteen määrittelemisestä sekä kolmansista maista tulevien tarjousten käsittelystä.

Helsingissä 16.10.2020

Työministeri Tuula Haatainen